

[Dohrmann]

ke forhandlet. Ministeren kommer altså med sit indgreb, inden nogen som helst fra Grønlands side har haft lejlighed til at udtale sig, men de kunne da få lejlighed til at komme i udvalget og sige, at de slet ikke har været involveret i forhandlingerne.

Det er altså indholdet af det hjemmestyre, som Grønlandsministeren, folketingets formand og også statsministeren gratulerede så voldsomt med her for kort tid siden, at nu kan man ikke engang få lov til at fremsætte sine krav. Jeg synes, det er deprimerende, at det hjemmestyre, som er blevet rost til skyerne, har så lille et indhold, som det er tilfældet.

Men jeg kan nok mærke, at Grønlandsministeren ikke er særlig villig til at udtale sig i denne sag. Nu hørte jeg i går, at landsstyremændene deroppe har bevilget sig selv en løn på 175.000 kr. plus fribolig plus en hel masse andre goder. Jeg vil gerne spørge Grønlandsministeren, om han er bekendt med det, om det er noget, han har godkendt, og eventuelt hvilke kommentarer han har til det. Det, vi her står og lovgiver om, og som man har stemt et ændringsforslag ned om, drejer sig om en mindsteløn på 20 kr. 50 øre. Jeg vil gerne spørge ministeren, om han mener, det står i et rimeligt forhold.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslaget vedtoges med 104 stemmer mod 47; 1 stemte hverken for eller imod.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Anden behandling af:

Forslag til lov om indfødsrets meddelelse.
(Lovforslag nr. L 218. Fremsat 10/5 79. Første behandling 15/5 79. Betænkning 17/5 79).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1-5
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Anden behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen. (Om børnehaveklasser, skolepasningsordninger m.v.).

(Lovforslag nr. L 161. Fremsat 2/2 79. Første behandling 13/2 79. Betænkning 17/5 79).

Der var stillet 6 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Forhandling

Helle Degn (S):

Socialdemokratiet beklager meget, at det måtte komme dertil, at forslaget om skolepasningsordninger må trækkes tilbage. Årsagen hertil ligger efter vores opfattelse deri, at dette forslag kun har samlet en halvhjertet støtte, det vil sige, at partierne efter vidt for-

[Helle Degn]

skellige forudsætninger har givet tilsagn om støtte til forslaget.

Vi har gjort opmærksom på ved førstebehandling, at den socialdemokratiske folketingsgruppe ville stille visse krav til forhandlingerne om dette forslag. Dem skal jeg ikke gentage, men vil godt henvise til min tidligere ordførertale. Der har ikke vist sig at være den fornødne politiske enighed herom, hvorfor vi må anbefale ændringsforslagene om, at bestemmelserne om skolepasningsordninger trækkes ud af lovforslaget.

Vi har gentagne gange gjort opmærksom på, at vi mener, det er meget vigtigt og nødvendigt at sikre den politiske stabilitet ved lovgivningen omkring folkeskolen. Derfor havde socialdemokratiet også gerne set, at de radikale og SF havde forstået nødvendigheden af nogle vejledende retningslinjer omkring skolefritidsordningerne, som vi kunne samles om. Som de partier også ved, er der et meget stort behov, og der er mange af vores kommunale folk og skolefolk ude omkring, der har ventet på, at vi herinde skulle blive færdige med forslaget. Ca. 200.000 børn og forældre står dagligt med et behov for støtte og hjælp, som kunne gives dem, hvis skolen måtte blive lukket op for børnene efter deres 2½ eller 3 timers skoledag.

Nu må vi leve med, at pionerordningerne, hvoraf nogle er gode, andre dårlige, må fortsætte, indtil børnekommissionen kan stille nogle forslag, som regeringen kan tage stilling til.

Den øvrige del af lovforslaget angående børnehaveklasse og kørselsgodtgørelse kan socialdemokratiet anbefale.

Vi må altså anbefale, at man stemmer for ændringsforslag nr. 1-6 i betænkningen.

Wissing (FP):

Som det fremgår af betænkningen til lovforslag nr. L 161, er vi fra fremskridtspartiets side tilfredse med de af udvalget fremsatte ændringsforslag, der medfører, at forslaget om indførelse af skolepasningsordninger bortfalder.

Det er næppe nogen ubekendt, at fremskridtspartiet lige fra fremkomsten af skolepasningsideerne har været afgjort modstander af dem. Det var for os ikke kun et spørgsmål om tilsidesættelse af den kommunale selvbestemmelsesret, det var i højere

grad et spørgsmål om vor holdning til, hvordan man på bedste måde kan pleje og opdrage kommende generationer.

Efter fremskridtspartiets mening må udvikelse af pasning og opdragelse i offentlig regie betragtes som et onde, som hverken børnene, forældrene eller samfundet kan være tjent med at skulle medvirke til.

Den rigtige politik på dette område må være, at det ikke skal være statens, men forældrenes opgave og ret at vælge, hvordan og hvor deres børn skal passes og opdrages. Disse synspunkter har vi yderligere uddybet i den forespørgselsdebat vedrørende skolepasningsordninger, som på fremskridtspartiets foranledning fandt sted her i tinget den 27. februar 1979. Ved denne lejlighed blev der også fra flere andre sider fremført velovervejede og vigtige betragtninger, og derfor var debatten ikke som hævdet af undervisningsministeren og flere af hendes trosfæller overflødig. Tværtimod. Hvis regeringspartiernes ordførere allerede dengang var så positive over for forslaget om skolepasningsordninger, som de senere har givet udtryk for, så kunne de have benyttet lejligheden ved forespørgselsdebatten til at tale for sagen. Men man valgte som bekendt ligesom ved andre lignende tilfælde at demonstrere denne regerings »vi alene vide«-politik.

Om den egentlige årsag til, at regeringspartierne nu kan gå med til, at skolepasning stryges af programmet, kan der kun gisnes. Men mon ikke den tilsyneladende helt endeløse række af krav om lokaler, personale, uddannelse, ledelse, pædagogisk indhold osv. osv., som igen og igen blev præsenteret såvel fra politisk hold som fra interesseorganisationer, har været medvirkende årsag til, at man såvel i socialdemokratiet som i partiet venstre til sidst fik kolde fødder ved tanken om disse tilsyneladende uundgåelige omkostninger?

Om det skyldes dette, eller om der måske er helt andre grunde, er for så vidt ligegyldigt. Hovedsagen er, at forslaget om skolepasningsordninger nu er opgivet.

Det samme er desværre ikke tilfældet med hensyn til den anden del af lovforslaget, der drejer sig om kommunernes pligt til at oprette børnehaveklasse. Her skal den hidtidige lovgivning, der var baseret på princippet om frivillighed, nu afløses af en lov, der er baseret på tvangsprincippet. Hvordan man så fra

[Wissing]

regeringens side kan forene de tvangsomkostninger, som nu pålægges en række kommuner, med de tvangsnedskæringer af de kommunale budgetter, som man uden tvivl allerede er i fuld gang med at planlægge, er en anden sag. Mon ikke begrebet dobbeltmoral vil være en passende betegnelse for sådanne ikke-koordinerede regeringsinitiativer?

Det vil i den forbindelse blive spændende at se, hvordan undervisningsministeren vil administrere lovforslagets § 2, stk. 2, der giver ministeren mulighed for at dispensere fra kravet om oprettelse af børnehaveklasse. Alle forhold taget i betragtning er der næppe tvivl om, at mange kommuner vil fremsætte ønsker herom. Så må tiden vise, hvor meget en sådan ministerbeføjelsesparagraf egentlig er værd. Jeg stiller mig i hvert fald i denne sag meget tvivlende.

Uanset at fremskridtspartiet vil stemme for de fremsatte ændringsforslag, vil vi stemme imod den resterende del af lovforslaget ved tredjebehandlingen. Efter vores mening er også denne sidste del af lovforslaget bedst egnet til at havne i papirkurven, og det gælder ikke alene for dette, men også for en lang række andre lovforslag, som den nuværende regering i disse tider sender til ekspeditions kontorbehandling her i tinget.

Gerda Møller (KF):

Det konservative folkeparti er tilfreds med lovforslaget, som det nu fremtræder efter de fremsatte ændringsforslag, der går ud på at trække de såkaldte skolepasningsordninger tilbage. De ændringsforslag stemmer vi derfor for.

Vi er derimod utilfredse med, at det af betænkningen fremgår, at ændringsforslagene er stillet af udvalget, når sandheden er den, at hverken de to regeringspartier eller socialdemokratiet indbyrdes har kunnet blive enige om, hvorledes pasningsordningerne skulle fungere, og hvilke krav med hensyn til bl. a. personalets uddannelse og antal i forhold til antallet af børn, lokalernes kvalitet og beliggenhed osv. der skulle stilles.

Selv om vi godt kan se nødvendigheden af, at der findes gode pasningsordninger for de børn, hvis forældre af den ene eller den anden grund ikke er i stand til selv at tage sig af børnene, så kunne vi ikke tage ansvaret for en ordning, når ordføreren for det ene

af regeringspartierne følte sig foranlediget til at komme med så mange forsikringer om, hvad ordningen ikke må udarte til, med opfordring til kommunerne om at gå yderst forsigtigt frem og med håbet om, at det ikke må gå sådan, at skolepasningsordningerne i realiteten medvirker til at få forældrene til at tage sig endnu mindre af deres børn. Det lyder meget lidt betryggende.

Vi ønsker, at forældrene får størst indflydelse på og ansvar for deres børns opvækst og opdragelse. Derfor kan vi ikke være utilfredse med, at skolepasningsordningen i den foreslåede form nu er taget af bordet.

Med hensyn til lovforslaget om børnehaveklasse kan vi ikke gå ind for, at det skal være obligatorisk for kommunerne at oprette børnehaveklasse. Derfor stemmer vi også imod lovforslaget på grund af de bestemmelser, der er om børnehaveklasse. Vi ser det som et indgreb i kommunernes selvbestemmelsesret, et indgreb, som oven i købet pålægger kommunerne nye udgifter. Det vil vi ikke være med til, og slet ikke på et tidspunkt, hvor man fra regeringspartierne side, i hvert fald fra én af de politiske ordførere, er med til at pålægge kommunerne, at nu skal de spare.

Vi går ind for kommunernes hidtidige selvbestemmelsesret, når det gælder oprettelse af børnehaveklasse. Det har de klart helt godt hidtil, og det vil de også nok gøre fremover. Derfor går vi imod hele lovforslaget ved tredje behandling.

Mimi Jakobsen (CD):

Når centrum-demokraterne kan tilslutte sig, at det bliver obligatorisk for kommunerne at tilbyde børnehaveklasse, hænger det først og fremmest sammen med, at vi finder, at samfundets skole må give nogenlunde ensartede tilbud til forældrene, uanset hvor de bor.

En anden begrundelse er, at vi egentlig gerne ser skolealderen nedsat med 1 år, således at man starter 1 år tidligere. Men det skal altså også understreges, som vi har gjort det i betænkningen, at vi betragter børnehaveklasse som et undervisningssted og ikke kun et værested.

Med hensyn til spørgsmålet om skolepasningsordningen må man nok sige, at med en udvidet adgang til at tilbyde børnehaveklas-

[Mimi Jakobsen]

ser opstår der et pasningsproblem. Så længe samfundet kun har råd til at tilbyde disse meget unge elever 2-2¼ times ophold om dagen, vil det være fantastisk svært for forældre at få klaret pasningsproblemerne i forbindelse med børnehaveklasserne. Derfor havde vi gerne set, at skolepasningsordningerne var gået igennem samtidig med dette.

Det er helt givet, at der i udvalget har været mange forskellige opfattelser af, hvad skolepasningsordninger er for noget. Det har vi altså ikke kunnet blive enige om. Nogle ønsker skolepasningsordninger på niveau med fritidshjem i forbindelse med skolerne; andre – og dem hører jeg selv til – mener, at skolepasningsordninger er en anden slags tilbud end fritidshjem, et tilbud til de forældre, som måske ikke har det store pasningsbehov, men netop typisk et pasningsbehov 1 time før skoletid og 1 time efter. Vi mener ikke, det er rimeligt at stille lignende krav til disse skolepasningsordninger, som man gør til fritidshjemmene. Det forudsætter naturligvis, at begge typer er til stede, og at forældre med forskellige behov kan få disse forskellige behov tilgodeset.

Vi håber, at man i næste samling vil kunne samles om en slags skolepasningsordning. Jeg var lidt ked af, at fru Helle Degn ikke åbnede i den forbindelse. Såfremt socialdemokratiet fastholder disse krav til skolepasningsordningerne, er jeg ikke sikker på, at det ser meget bedre ud i næste samling. Men lad os nu tage spørgsmålet op efter sommerferien og så se, om luften er mildnet lidt.

Ebba Strange (SF):

Da vi havde dette forslag til første behandling, kaldte jeg det et forarmet forslag. Jeg synes egentlig også, det er lidt forarmet, at vi helt har måttet opgive at gøre noget ved dette område. Fru Helle Degn siger, at hun gerne havde set SF og de radikale være med i et eller andet forslag. Jeg vil godt sige, at hvis SF var blevet inviteret til nogle grundige drøftelser om, hvordan vi bedst kunne tilrettelægge skolepasningsordninger, så er det klart, at vi ville have deltaget i dem. Men sådan som jeg har oplevet problemet, er det i virkeligheden inden for den socialdemokratiske gruppe selv, man ikke har kunnet blive enige om, hvor store krav vi skulle stille. Det håber jeg så man diskuterer videre dér, for

det er helt givet, at vi her står med en lang række virkelig store, uløste problemer for de forældre, der har udearbejde, og som derfor er nødt til ud over børnenes skoletid at have nogle forsvarlige steder, hvor de børn kan være. Det problem er ikke løst med dette lovforslag.

Noget af det, vi i SF savner meget, og noget af det, som vi egentlig godt vil opfordre folkettingen til at arbejde videre med, er en meget nærmere samordning mellem de institutioner, vi har i social regie, og de institutioner, vi har i uddannelsesregie. Vi mener, vi skaber en opsplitning og en i stykker hakket tilværelse for børnene ved, at vi siger: alle daginstitutionerne ligger i den sociale regie, og uddannelsesinstitutionerne ligger i den kulturelle regie. Vi ved, at der bl. a. ude omkring i kommunerne i virkeligheden er nogle kompetencestridigheder mellem den sociale forvaltning på den ene side og den kulturelle forvaltning på den anden side. I mange tilfælde fører det til, at nogle af de ting, der godt kunne gøres, ikke bliver gjort. Den lovgivning, vi har i øjeblikket, åbner mulighed for, at kommunerne i nær tilknytning til skolerne på disses arealer kan oprette ikke bare fritidshjem, men også socialpædagogiske fritidsforanstaltninger for børn af forskellig art, tilrettelagt efter det behov, der måtte eksistere i det enkelte område. Jeg vil godt bruge denne lejlighed til at opfordre kommunerne til at gå i gang med det, når de nu ikke får de skolepasningsordninger, også fordi jeg tror, det måske kan være med til at nedbryde de barrierer, som efter vores vurdering er et kunstigt skel at stille op i børnenes hverdag.

Jeg mener, at den henvendelse, vi i uddannelsesudvalget fik fra børnekommissionen, i virkeligheden pegede på mange af disse ting, pegede på, at man netop i et år, der er blevet kaldt børnenes år, i stedet for disse lappeløsninger hist og her burde have sat sig ned og kigget på, hvad det er for en helhedssituation, dette samfund byder sine børn. Fru Helle Degn var lidt inde på de lange ventelister. Når man i en udbygningsplanperiode på 5 år opererer med, at der skal være dækning med fritidshjem og lignende institutioner for børn i skolealderen til 10 pct. af børnene, samtidig med at vi ved, at over 70 pct. af mødrene til disse børn er udearbejdende, så har vi et skævt forhold, der ikke tager hensyn til den

[Ebba Strange]

situation, børnene befinder sig i, og det synes vi fra SFs side er beklageligt.

Med hensyn til børnehaveklasserne skal SFs tilslutning til lovforslaget egentlig også ses lidt i lyset af det, jeg har prøvet at ride op her. Vi mener i virkeligheden, at mange af de ting, der sker i børnehaveklasserne, fuldt så godt kunne laves i en god børnehave, men vi har to gange i dette folketing prøvet at fremsætte forslag, der pålagde kommunerne pligt til at dække behovet for børnehaver og fritidsforanstaltninger, og det er ikke lykkedes. Derfor vil vi ikke undlade at støtte dette forslag, der i det mindste pålægger kommunerne pligt til at lave børnehaveklasser. Så sikrer vi i hvert fald, at børnene, i det sidste år inden de kommer i skole, får et pædagogisk tilbud. Men som sagt, vi mener, at vi i løbet af meget kort tid må finde en helhedsløsning på dette område i stedet for at hakke børnenes tilværelse i stykker på denne måde.

Gertrud Stjernholm Nielsen (DKP):

Oprindeligt indeholdt lovforslaget tre elementer, der udmærket kunne have været fremsat som forslag hver for sig. Det, der helt klart optog interessen ved førstebehandlingen, var skolepasningsordningerne. Et meget grundigt udvalgsarbejde og besøg på skoler med etablerede ordninger overbeviste imidlertid udvalget om, at forslaget var for dårligt, og ministeren tilsluttede sig klogeligt udvalgets indstilling om at trække skolepasningsordningerne ud af lovforslaget.

Der er tale om klart ulovlige ordninger rundt omkring, og vi forventer, at socialministeren nu vil gribe ind over for den stribe af ulovlige ordninger, der eksisterer, og som lovforslaget skulle legalisere.

Fru Helle Degn beklagede i dag, at man ikke havde villet gennemføre forslaget, og sagde, at det skyldtes, at der kun havde været halvhjertet støtte til det. Sandheden er, at forslaget simpelt hen var for dårligt, og da socialdemokratiet heldigvis selv var dybt splittet i denne sag, fik det altså lov til at slå igennem. Men det ville ikke være sket, hvis ikke vi havde haft det grundige udvalgsarbejde; det afslørede faktisk, hvad det var, man var ved at gennemføre.

Ved førstebehandlingen sagde fru Helle Degn, at hun håbede, den ordning, efter hvil-

ken kommunerne kan få dispensation fra at give dette tilbud om børnehaveklasser af lokalemæssige eller andre grunde, vil blive administreret meget strikte, da det ellers efterhånden vil være ganske få børn, der ikke har gået i børnehaveklasse, og som dermed er ringere stillet. Denne udtalelse rummer for det første manglende forståelse for holdningen hos de skoler, der prioriterer hjemklasseprincippet højt, og som nu endelig har udsigt til at gennemføre dette princip, skoler, der i årevis har set, hvor dårligt det er for eleverne, at de skal vandre rundt.

Den nye folkeskolelov med al dens opsplitning har ikke gjort dette problem mindre. En børnehaveklasse lægger beslag på, hvad der vil svare til to normale undervisningslokaler, og det er skam heller ikke for meget. Det er jo nøjagtigt det samme, der bør foregå her, som foregår i en børnehave for de ældste børns vedkommende, og det kræver plads. Men det kan altså lokalemæssigt være en stor belastning for skolens øvrige elever; det bør man vise forståelse for.

Værre synes jeg nok at den udtalelse er, at det efterhånden kun vil være ganske få børn, der ikke har gået i børnehaveklasse, og som dermed er ringere stillet. Hvornår er det bevist, at de børn, der begynder direkte i 1. klasse, er ringere stillet? Det kan jo f. eks. dreje sig om børn, der kommer fra børnehaven, hvis der altså er nogen.

Vi ser her en stor fare for, at kommuner, der ikke vil efterleve kravet om det tilstrækkelige antal børnehavepladser, nu får en glimrende lejlighed til at udskyde deres efterlevn af denne forpligtelse og i stedet etablerer børnehaveklasser. Så længe kommunerne ikke får samme pligt til at etablere det tilstrækkelige antal institutionspladser, vil børnehaveklasserne alligevel ikke være et reelt tilbud til alle børn.

I øvrigt er tanken med børnehaveklasser jo, at indskoling foregår ved samarbejde såvel med skolens øvrige elever som med de lærere, der skal overtage undervisningen fra 1. klasse, og at børnene skal vænne sig til miljøet. Men hvor i loven står, at dette kan opfyldes? Tværtimod betyder muligheden for at bundte børnene sammen fra flere skoledistrikter, at formålet går fløjten. Børnene skal så skifte såvel fysisk miljø som kammerater, og de får andre lærere. Loven sikrer heller ikke, at de forældre, der ønsker at sende de-

[Gertrud Stjernholm Nielsen]

res børn i skole efter § 38, skal tilbydes børnehavaplads, og det er faktisk ikke så få forældre, der gerne vil sende deres børn i skole, når de f. eks. er 6½ år.

Alt i alt vil vi undlade at stemme for lovforslaget ved tredje behandling.

Ole Vig Jensen (RV):

Vi kan i det radikale venstre tilslutte os lovforslaget i den skikkelse, det får her ved anden behandling. Det vil sige, vi tilslutter os, at børnehaveklassetilbuddet nu bliver en reel mulighed for alle børn overalt i landet, og vi tilslutter os de muligheder, der nu er for at udvide befordringen for nogle af disse grupper af børn.

Vi tilslutter os endelig også forslaget om at trække skolepasningsordningerne ud af lovforslaget. Vi sagde allerede ved førstebehandlingen, at vi var betænkelige ved udformningen af disse bestemmelser. Jeg mener også at kunne konstatere, at der under udvalgsarbejdet ikke er klaret sådanne ting af, at det ville have været muligt at gennemføre den pågældende lovgivning nu.

Jeg forstod på fru Helle Degn, at hun beklagede, at bl. a. det radikale venstre ikke var rede til at være med. Det er altså rigtigt, men det er vel lige så rigtigt at minde fru Helle Degn om, hvad hun også sagde her til indledning, at der under første behandling kun havde været en halvhjertet tilslutning til forslaget, og jeg havde egentlig på fornemmelsen, at det også gjaldt den socialdemokratiske folketingsgruppe. Men det tror jeg ikke for nogen af os betyder, at vi ikke er indstillet på, at der skal gøres noget på dette område for fremtiden, for der er et meget stort antal børn og forældre, der har behov for støtte her. Men det stod ikke på nuværende tidspunkt klart, hvordan det skulle tilrettelægges, og selv om vi ikke ønsker, det skal vare for længe, synes jeg, det vil være rigtigt at afvente børnekommissionens betænkning og se tingene i en sammenhæng. Det er også det, jeg mener mangler i dette forslag som helhed. Det er fremsat som et enkelt forslag, bevares, men der mangler den nødvendige sammenhæng og koordinering i forhold til de tilbud og aktiviteter, som findes under den sociale lovgivning.

Vi har i det radikale venstre været betænkelige ved tanken om, at vi med dette lovfors-

slag kom til at bane vejen for en 7-17-skole, en problematik, som hverken vi eller folketingsrådet på nuværende tidspunkt har klaret af. Også af den grund synes jeg, det er rigtigt at vente. Men som vi fra radikal side har sagt allerede ved førstebehandlingen, er der en række uudnyttede muligheder i den sociale lovgivning, dels vedrørende oprettelse af fritidshjem, dels ved yderligere brug af de socialpædagogiske foranstaltninger, som den sociale lovgivning åbner mulighed for, og endelig er der jo også inden for folkeskolelovgivningen mulighed for at støtte den gruppe af børn, der her er tale om. Jeg mener også, at vi i endnu højere grad, end det er tilfældet i dag – og det vil jeg godt slå fast endnu en gang – kan bruge en lang række af de frivillige foreningers og organisationers tilbud om fritidsbeskæftigelse efter skoletid. Jeg tror, vi i det arbejde, der formentlig skal køres videre under forberedelsen af det næste initiativ, skal drage den gruppe mennesker med ind i arbejdet, når det gælder om at sikre gode og sunde fritidstilbud for vore børn og unge.

Vi er altså tilfredse med, at den del af lovforslaget trækkes ud i denne omgang, men er helt indstillet på at tage spørgsmålet op igen på et senere tidspunkt.

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Kristeligt folkeparti er tilfreds med, at vi er blevet enige om de ændringsforslag, der går ud på, at skolepasningsordningerne skal udgå. Derfor mener vi ikke, det i dag er formålstjenligt at holde en længere tale om skolepasningsordninger; det har vi jo diskuteret før. Vi skal bare nøjes med her at sige, at vi mener, der er mulighed i dag for at tilfredsstille det lille behov, altså før skoletid en halv til trekvart time og lidt efter skoletid.

Skal det være længere ordninger, har vi også muligheder i dag i form af fritidshjemsordninger og meget andet, hvor det kan klares. Ellers kunne vi jo satse noget mere på deltidsarbejde, sådan at forældrene fik mere mulighed for at være sammen med deres børn og påvirke dem.

Når vi alligevel ikke kan stemme for lovforslaget, skyldes det, at vi er imod, at kommunerne skal have pligt til at oprette børnehaveklasser. Vi har intet imod den frivillige nuværende ordning, men vi mener, det er kommunerne selv, der må afgøre behovet.

[Inger Stilling Pedersen]

Det er rigtigt, som det er sagt, at børnehaveklaser kan give pasningsproblemer, og derfor skulle vi måske også se på, f. eks. om det timetal, der er i børnehaveklaser og 1. klasser, er stort nok, om det måske var mere formålstjenligt, at det var ca. 4 timer daglig, og om det kombineret med f. eks. deltidsarbejde ville løse mange problemer. Skal vi have det tvungent – og det lægges der jo næsten op til her indirekte – må man se på, hvordan det år skal placeres, f. eks. om det skal indgå i de ni år.

Der er mange ting, der skal tages op, og vi mener, der på denne måde her lægges et indirekte pres på forældrene; når der skal være børnehaveklaser, kan det godt komme til at give nogle problemer. Vi er ikke enige i, at man skal gøre det på denne måde, og derfor vil vi ved tredje behandling stemme imod lovforslaget.

Alfred Hansen (DR):

Ved første behandling af dette lovforslag tilkendegav jeg et ønske om, at man delte lovforslaget op i to lovforslag, sådan at vi fik ét forslag vedrørende børnehaveklaser og ét forslag vedrørende skolepasningsordninger.

Dette synspunkt var ikke udtryk for, at vi ikke fra retsforbundets side kunne støtte sådanne to lovforslag, men alene, at man der ved kunne undgå at forplumre de to formål, som findes i lovforslaget.

Det har også vist sig i udvalget, at man har blandet tingene sammen: man har drøftet skolepasningsordninger og børnehaveklaser under ét og derfor ikke fået en klar tilkendegivelse af de enkelte partiers holdning til det ene og det andet.

Når fru Helle Degn på socialdemokratiets vegne beklager, at det ikke har kunnet lykkes at få skolepasningsordningerne vedtaget, skal jeg for offentligheden kundgøre følgende:

Man har ikke i udvalget på noget tidspunkt foretaget en politisk sondering, forstået på den måde, at man har ønsket at få tilkendegivet fra partierne, hvilke partier der kunne støtte dette lovforslag. Når der i betænkningen står, at udvalget fremsætter følgende ændringsforslag tiltrådt af ministeren, burde dette have været vendt om: initiativet er kommet fra ministeren, og så har en del udvalgsmedlemmer tilsluttet sig denne indstilling. Det er naturligvis ministerens ret;

eftersom det er regeringen, der har fremsat det oprindelige forslag, er det naturligvis også regeringens ret at komme og erkende, at de ikke er enige inden for regeringspartierne om, hvorvidt det nu også er det rigtige lovforslag, der ligger på bordet.

Jeg har dog også et meget stærkt indtryk af, at socialdemokratiet som sådant er uenigt om, hvorvidt dette forslag har det indhold, et sådant forslag bør have.

Man har ikke på noget tidspunkt spurgt om retsforbundets holdning til det, og det er mit indtryk efter udvalgsbehandlingen og førstebehandlingen her i folketinget, at såvel CD som retsforbundet kunne have været bevæget til at stemme for dette forslag.

Jeg har blot på retsforbundets vegne givet udtryk for, at vi måtte stille visse minimumskrav til en børnepasningsordning; vi mener, der må være en vis standard, hvis en sådan ordning skal gennemføres. Men man kan da godt sætte spørgsmålstegn ved et lovforslags hensigt og indhold uden dermed at have tilkendegivet, at man vil stemme imod et sådant forslag.

Jeg vil derfor gerne på retsforbundets vegne opfordre ministeren til i næste samling at fremsætte forslag om en skolepasningsordning, for vi erkender vel alle, at der er et særdeles stort behov, og jeg skal straks tilsige en seriøs forhandling fra retsforbundets side om en sådan skolepasningsordning. Vi er særdeles villige til at deltage i disse forhandlinger.

Fru Helle Degn beklagede også, at SF og det radikale venstre ikke kunne støtte det samlede lovkompleks. Når jeg tæller mandater, kommer jeg til, at de ville kunne levere maksimalt 13 mandater til regeringens i forvejen lille flertal. Regeringen plejer normalt ikke at afvise at majorisere forslag igennem med en enkelt stemmes flertal. Man ville altså, hvis SF og det radikale venstre havde støttet forslaget, kunne mønstre 13 stemmer ud over regeringens. Men havde man nu eventuelt ført forhandlinger med retsforbundet og CD, kunne man have fået lagt 16 stemmer oven i sine egne.

Derfor konkluderer regeringen i denne sag derhen, at det ikke i så høj grad er et spørgsmål om, hvad man samarbejder om, som hvem man samarbejder med. Jeg beklager regeringens holdning på dette punkt, men det må naturligvis være regeringens egen sag.

[Alfred Hansen]

Så skal jeg til slut sige om ændringsforslagene, at retsforbundet agter at stemme for samtlige af ministeren stillede ændringsforslag, og jeg skal give den yderligere oplysning, at vi naturligvis agter at stemme for forslaget ved tredje behandling. Vi finder, det er et gode, at børnene uanset geografisk beliggenhed får de samme uddannelsesmuligheder; det er helt i takt med retsforbundets krav om, at ingen af økonomiske eller geografiske årsager skal være afskåret fra at få en uddannelse.

Steen Folke (VS):

Uddannelsesudvalget var for 2 måneder siden på en interessant ekskursion til Herlev, Lejre og Gentofte for at studere skolepasningsordninger. Især var vi på et uforglemmeligt besøg på Osted skole, hvor ordningen har til huse i et kælderlokale. Et par kvinder uden uddannelse havde ansvaret for de mange børn, der myldrede rundt på det beskedne areal. På væggen hang et lille skilt med følgende tekst: »Man behøver ikke at være tosset for at være her, men det hjælper.«

På det efterfølgende møde omtalte den politisk ansvarlige, kulturudvalgets formand i Lejre kommune, greven fra Ledreborg, uden ironi kommunens pasningsordninger som varmestuer. Det var meget rammende. Når jeg fortæller lidt om dette besøg, er det ikke for at hænge en bestemt kommune ud, men straks efter hjemkomsten spurgte jeg i udvalget, om en sådan ordning ville være lovlig efter vedtagelse af ministerens lovforslag, og svaret var, at det ville den; det var helt op til den pågældende kommune.

På den baggrund er der ingen grund til at græde over skolepasningsforslagets foreløbige endeligt. Det var simpelt hen for ringe. Der var ingen garanti for, at børnepasningsordningerne ville få en anstændig standard. Derfor stemmer vi med glæde for de ændringsforslag, der piller skolepasningsordningerne ud af lovforslaget, og lad mig i den forbindelse også henvise til den seneste udtalelse fra flertallet i børnekommissionen.

Men det er klart, at der er et overordentlig stort behov for nogle ordentlige ordninger. I den forbindelse er det vigtigt at slå fast over for kommunerne, at der i bistandsloven er hjemmel til oprettelse af socialpædagogiske fritidsordninger. Der er intet til hinder for

oprettelse af disse ordninger med en standard som den, der findes på fritidshjem. De kan også oprettes på eller i umiddelbar tilknytning til skoler, så det er bare med at komme i gang.

Om børnehaveklasserne, der nu står tilbage som det væsentlige i lovforslaget, vil jeg sige, at vi under visse betingelser er positive over for børnehaveklasser. Det er rigtigt, at der er et stort problem i overgangen fra hjem eller børneinstitutioner til skole, og det kan være rimeligt at forsøge at mildne denne overgang på forskellige måder. Vi vil ikke afvise børnehaveklasser som en måde at gøre det på, men der skal opfyldes nogle betingelser, og disse betingelser er ikke opfyldt med dette lovforslag.

Lad mig især nævne to vigtige betingelser. For det første: hvis børnehaveklasserne skal fungere rimeligt, må det være sådan, at børnene kommer i børnehaveklasse på den skole, hvor de også skal gå siden i 1. klasse osv., og det er der ingen garanti for i dette lovforslag. Jeg kan godt nævne, at jeg selv har en dreng, som går i børnehaveklasse for øjeblikket, og som netop – eller rettere hans forældre – har fået besked for en måneds tid siden om, at han skal optages i 1. klasse på en helt anden skole. Drengen ved det ikke endnu, og jeg ved ikke rigtig, hvordan vi skal få det sagt til ham. Han regner med som en selvfølge, at han er kommet på den skole, hvor han skal gå, og ingen har gjort sig den ulejlighed oprindeligt at fortælle os, at det ikke var kommunens plan med den sag.

Det er bare ét eksempel blandt masser af den slags på, hvad der sker. Jeg mener, at en hel del af ideen med børnehaveklasserne går tabt, hvis børnene skal gå ét sted og derefter administrativt flyttes over til en helt anden skole.

Der er, så vidt jeg kan se, intet i det lovforslag, der nu bliver gennemført, som sikrer, at det ikke går sådan i masser af tilfælde. Tværtimod, vil jeg sige. Netop ved blot at stille kravet om, at kommunerne skal oprette børnehaveklasser, mener jeg det er sandsynligt, at der bliver i massevis af tilfælde, hvor børnene kommer til at gå i børnehaveklasse ét sted og derefter skal begynde på en helt anden skole, og det synes jeg er urimeligt og en meget dårlig ordning.

Det andet hovedproblem, som jeg vil nævne, som ikke er løst med dette lovforslag, er

[Steen Folke]

spørgsmålet om, hvad der skal blive af børnene i resten af det, der er den normale arbejdstid for forældrene. En ting er, at de kan være i en børnehaveklasse i normalt vel 3 timer, og at der kan være et rimeligt indhold i den tid, men hvad så? Der kommer det andet krav, nemlig kravet om, at der skal være nogle ordentlige fritidsordninger, f. eks. svarende til dem, der kan oprettes efter bistandsloven, som jeg omtalte før. Men der er jo ikke noget i denne lovgivning om, at der skal oprettes sådanne ordninger, og det vil sige, man står tilbage med et kolossalt problem, hvis man opretter børnehaveklasserne uden at gøre noget ved dette.

Under disse omstændigheder vil VS, til trods for at vi i og for sig kan se nogle fornuftige formål med børnehaveklasserne, ikke stemme for det lovforslag, der står tilbage, men vil undlade at stemme ved tredje behandling.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

De konservatives og fremskridtspartiets argumentation for ikke at tilslutte sig forslaget om børnehaveklasserne er, at man ikke vil medvirke til at udøve tvang over for kommunerne. Nej, det er ikke det reelle argument. Det er, at man ikke vil give børnene tilbuddet, og det er noget helt andet.

(Kort bemærkning).

Bertel Haarder (V):

Til orientering for dem, der ikke var med på omtalte udflugt, skal jeg oplyse, at de medarbejdere i Osted, som ikke var uddannede, gjorde et betydelig mere overbevisende indtryk end medarbejdere andre steder, som var uddannede.

Lad mig dernæst sige, at kritikken fra den mere sparevenlige side af folketingsalen mod skolepasningsordninger forstår jeg måske, men kritikken fra venstre side er virkelig mærkelig, eftersom alternativet til skolepasningsordningerne er, at børnene skal gå på gaden. Så vigtigt er det altså at varetage pædagogernes interesser, at man gerne her vil lade børnene gå på gaden i nogle år endnu.

(Kort bemærkning).

Gerda Møller (KF):

Jeg kan ikke lade være at påtale den bemærkning, fru Helle Degn kom med. Et er, at socialdemokratiet og de konservative kan være uenige, men at man vil klandre vores argumentation, kan jeg ikke forstå. Vi vil gerne give børnene et tilbud, men det må være op til kommunerne; kommunerne har selvbestemmelsesret. Dette, at allerede 75 pct. af alle børn har tilbuddet, viser jo, at kommunerne er meget vågne, hvis der er et behov.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Jeg ved ikke, om jeg kan svare på venstrefløjspartiernes vegne, men jeg kan i hvert fald svare på egne vegne til hr. Bertel Haarder, at alternativet jo eksisterer og har eksisteret, lige så længe der har eksisteret en børneforsorgslov og en bistandslov, nemlig det alternativ, at kommunerne kan opfylde deres forpligtelser med hensyn til at bygge daginstitutioner. At de ikke gør det, synes jeg der skal tales med store bogstaver om, efter at afgørelsen herinde er truffet. Det er derude, præsset skal lægges nu, og det håber jeg det vil blive.

Undervisningsministeren (Dorte Bennedsen):

Jeg har nogle enkelte bemærkninger til nogle af de ting, der kom fra ordførernes side.

Hr. Wissing gav udtryk for, at det måtte være forældrenes ret at vælge, hvor deres børn skal passes. Det, der er problemet med den ordning, der glider ud her, er, at forældrene rent faktisk ikke får nogen ret til at vælge. Hvor er valget for udearbejdende forældre, hvad enten det er enlige forældre eller dobbeltarbejdende forældre, i denne situation, når der mangler omkring 230.000 pladser til børnene i de relevante årgange?

Fru Gerda Møller fremsatte nogle betragtninger om kommunernes selvstyre og var i og for sig enig i princippet om børnehaveklasser, men mente, det skulle lægges ud til kommunerne, og sagde nu her i anden omgang, at det store antal børn, som frekventerer disse børnehaveklasser, viste, at kommunerne også gjorde noget ved sagen.

Problemet er, at 229 ud af landets kommuner i dag har børnehaveklasser, og vi finder, det er en urimelig ulighed over for børnene i

[Undervisningsministeren]

de resterende ca. 50 kommuner, at de ikke får dette tilbud.

Vi har jo netop haft børnehaveklasser først som en forsøgsordning, senere som en frivillig ordning og finder altså nu tiden inde til, at landets børn skal ligestilles derved, at det også skal pålægges de sidste 50 kommuner at etablere disse børnehaveklasser.

Fru Ebba Strange sagde, at der var en lang række uløste problemer i forbindelse med dette. Jeg tror ikke, at fru Ebba Strange og jeg er meget uenige om en række af de problemer, der kan påpeges, men når fru Ebba Strange her i sidste omgang siger, at alternativet til skolepasningsordningerne eksisterer, må jeg sige: ja, det gør det i teorien og på papiret, idet kommunerne over den sociale lovgivning kan opføre de institutioner, der skal opfylde det behov, vi her taler om. Men sagen er den, at i de år, kommunerne har haft denne mulighed over bistanndsloven, er der opført 12.000 pladser til 240.000 børn. Derfor er det ikke reelt at stå her og sige, at muligheden ligger der, når vi ved, den ikke er blevet udnyttet. Det, som er vores opgave, er at sikre en mulighed for pasning og ordentligt ophold for disse børn, så de bl. a. også kan tage imod børnehavetilbudet. Der siger man altså, det kan løses over sociallovgivningen, skønt man ved, det er uløst på, jeg ved ikke hvad år nu.

Jeg synes altså ikke, det er en helt rimelig måde at argumentere på, for selv om det på papiret er rigtigt, svarer det ikke til den praktiske virkelighed, forældre til børn i disse aldersgrupper står i.

Hr. Ole Vig Jensen gav udtryk for, at børnehaveklasserne var en reel mulighed for alle børn. Dertil må jeg sige igen: ja, det er det på papiret; vi giver alle landets børn mulighed for at komme i børnehaveklasse, men jeg må føje til: nej, det er der ikke nogen reel mulighed for; vi ved, en række børn ikke vil kunne tage imod det, synes vel de fleste af os her i salen, virkelig gode tilbud, der ligger i en børnehaveklasse, fordi forældrene ikke ved, hvad de skal stille op med disse børn ud over de tre timer, de skal opholde sig dér.

Det er på den baggrund, at jeg, skønt jeg er vidende om de problemer, som jeg aldrig har lagt skjul på at også jeg kunne se i skolefritidsordningen, må beklage, at disse ordninger er gledet ud af lovforslaget. Jeg tror, de havde forstærket værdien af det tilbud, vi

giver børnene og deres forældre, men jeg har naturligvis måttet tage til efterretning og tilslutte mig de ændringsforslag, som kom fra udvalget.

(Kort bemærkning).

Gerda Møller (KF):

Jeg vil gerne spørge ministeren, hvad der er meningen med, at kommunerne har selvbestemmelsesret. Gav man ikke kommunerne denne selvbestemmelsesret, for at kommunerne på de forskellige områder selv kunne lægge deres niveau i forhold til deres indtægtsmuligheder?

Hvis endelig ministeren vil påtvinge kommunerne noget i denne sag, må det da være meget nemmere at sænke indgangsalderen for skolen: sæt den et halvt eller et helt år ned, så har ministeren jo opnået det, hun gerne vil! Hun skal ikke komme og påtvinge kommunerne noget, når de har en selvbestemmelsesret, vi selv har givet dem.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 2-5, § 1, således ændret, ændringsforslag nr. 6, § 2, således ændret, og ændringsforslag nr. 1 angående titlen

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling

vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Anden behandling af:

Forslag til lov om ændring af retsplejeloven m. v. (Behandling af borgerlige sager m. v.).

(Lovforslag nr. L 89. Fremsat 29/11 78. Første behandling 12/12 78. Betænkning 17/5 79).